

BUIITEN

26^E JAARGANG N°. 36

ZATERDAG 3 SEPTEMBER 1932

Foto Lohmann

OPKOMENDE BUI AAN HET NOORDZEE-STRAND

Dreigend komen de onweerskoppen uit het Zuid-Westen opzetten; plotselinge windvlagen jagen de golven bruisend naar het strand; de zon is schuil gegaan achter grauwe wolkenkasteelen met fel-blinkende donzig-zachte randen, loodgrijs is de horizon, bij tusschenpoozen gestriemd door den fel zweependen zweepslag van den bliksem. Nog enkele oogenblikken en de voorhoede van dondertorens heeft den kustzoom overmeesterd — de eerste witte druppels plekken op het in jachtige haast verlaten strand

<i>Redactie: Mr. P. J. A. BOOT</i>	INHOUD
OPKOMENDE BUI AAN HET NOORDZEE-STRAND (ILL.)	BLZ. 421
HET GEVECHT IN DE LUCHT, DOOR CHARLES G. D. ROBERTS (SLOT)	BLZ. 422
HET GROOTSTE ONDEELBARE GETAL, DOOR S. . .	BLZ. 423
ZOMERZORG (GEÏLL.), (SLOT) DOOR GEERTRUIDA CARELSEN	BLZ. 424—426
REISHERINNERING DOOR H. P. BALJÉ	BLZ. 426—427
TUSSCHEN REGGE EN VECHT (GEÏLL.) DOOR M. H. DE BEER	BLZ. 427—430
DOOR MEREN OMKRANST (GEÏLL.) DOOR S. DE BEER	BLZ. 430—431
APHORISMEN, DOOR M. W. B.	BLZ. 431
DE DREIGENDE BERG DOOR WILHELMINE BAL-TINESTER	BLZ. 431—432
EEN DADELBOSCH MET RIJPE VRUCHTEN IN DE COACHELLA-VALLEI IN ZUID-CALIFORNIË (ILL.)	BLZ. 432

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar Rokin 74-76, Amsterdam. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventueele terugzending.

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, verboden.

Het gevecht in de lucht

DOOR CHARLES G. D. ROBERTS

(Slot)

Zij schijnen zich al net zoo sterk voor vliegmaachines te interesseeren als wij menschen" dacht MacCreedy en haalde het hoogtestuur om, ten einde op een hoogte van niet meer dan honderd voet over het plateau heen te vliegen. Eerst zou hij snel poolhoogte nemen en daarna rond vliegen en landen, indien de oppervlakte vlak genoeg was om dat zonder te groot gevaar te kunnen wagen. Toch verbaasde hem het optreden der arenden, die nu dichter om hem heen vlogen en die meer vertoornd dan nieuwsgierig of beangst leken bij zijn nadering. Toen werd zijn aandacht plotseling afgeleid van hun dreigende evoluties. Het vliegtuig vereischte die ten volle en dat nog wel oogenblikkelijk.

Toen het toestel boven de kloven en bolwerken van Bald Face was gekomen, was het in een warreling van luchtstroomen en draaikolken terecht gekomen. Het viel met plotselinge snelheid in een „zak" en stortte naar beneden alsof een luchtledig zich eronder had geopend. MacCreedy zag een kwaadaardige granietrots, begroeid met pijnboomen, uit een diepte van duizend voet met waanzinnige snelheid naar zich oprijzen. Hij was er bijna op neergekomen vóór zijn vleugels weer op stevige luchtlagen kwamen te rusten en hij van het gevaar weggleed, slingerend opwaarts stijgend over een gapenden afgrond. Hun triomf uitkrijschend, waren de arenden hem achterna gevlogen; maar hij kon natuurlijk hun kreten niet hooren door het geloei van den motor en bovendien dacht hij op dat oogenblik allerminst aan arenden.

Het groote gevaar van deze luchtdwarrelingen inziend, veranderde MacCreedy van richting en vloog weer zoo snel hij kon naar de open ruimten, waarbij zijn machine gevaarlijk schudde in de kolkstroomingen en luchttopstijgingen. Hij zag in, dat hij ver boven dit gebied van luchtstoringen moest komen en dan spiraalgewijs op het plateau moest neerdalen, waar, zooals hij veronderstelde, de stroomingen minder heftig zouden zijn.

De arenden, in de meening dat zij het luidruchtige monster door hun dreigementen op de vlucht hadden gejaagd, vlogen hem achterna, vast besloten het veilig en wel buiten hun domein te zien, zonder het den tijd te gunnen om zich te herstellen van wat, huns inziens, een paniek was. Zij waren vervuld van ontzetting voor dit reusachtige wezen, dat met stilstaande vleugels en zoo een angstwekkend gebrul vloog en zich niettemin door een mensch tusschen zijn schouders liet berijden. Ook waren zij verbluft door den hevigen wind,

die, tusschen zijn stijve vleugels uit, achter hem aan stroomde. Hun verbazing steeg ten top door het feit, dat hun eigen krachtige vleugels, waarmee zij zoo gemakkelijk den snellen vischarend konden inhalen, voortdurend hard moesten werken om dien onbegrijpelijken vreemdeling bij te houden, die zich schijnbaar volstrekt niet inspande.

Een snelle auto, die zoo vlug mogelijk MacCreedy's vlucht over de vlakke had gevolgd, was stil blijven staan op een punt zoo dicht mogelijk bij het hobbelige en onberijdbare terrein, dat den berg omringde. De inzittenden, die MacCreedy's vlucht door hun veldkijkers volgden en zagen hoe de groote vogels hem achterna zaten, dachten aanvankelijk, dat de arenden hem op de vlucht hadden gejaagd en hem gedwongen hadden zijn plan op te geven. Toen zagen zij hem omkeeren — op een dusdanige hoogte, dat zelfs voor hun gewapende oogen de arenden niet meer dan stippen leken — en terugvliegen tot hij vlak boven den top was.

Op de hoogte, die hij nu bereikt had, was de lucht ijsig koud, maar stil als een droom. De wereld onder hem leek een groote, ondiepe kom, waarvan de zijden opgebogen waren tot zij den horizon raakten. Twee derde van dien horizonrand bestond uit donker-groene bosschen, doorsneden van het glanzende zilver van waterstroomen. Het andere derde was zee, die over de stad Prince scheen te hangen en die alleen door een wonder ervan werd weerhouden zich er in te storten en de kom te vullen. Vlak onder hem, twee à drieduizend voet lager, leek de machtige top van Old Bald Face nietig. Hij lag geheel vlak en onbeschermt uitgespreid in het zonlicht, met al zijn geheimen onthuld; en daar lag werkelijk in het midden het meer waarvan de overlevering melding maakte, glanzend naar omhoog, onbewogen als een glazen plaat. Tezelfder tijd zag de vliegenier, zonder er veel aandacht aan te schenken, de arenden. Zij waren nu heel laag onder hem, even boven de hoogte van het plateau, soms over den rand heenvliegend, maar meerendeels rondcirkelend over de rotskloven. Vermoedelijk hadden zij nesten in de rotsspleten, dacht MacCreedy terloops.

Hij daalde in een kleine spiraal, langzaam, met werkenden motor, om dadelijk in staat te zijn te kampen tegen de verraderlijke luchtstooten die van de randen van het plateau naar hem opstegen. Tot zijn verbazing bemerkte hij, dat, naarmate hij daalde, de arenden hem haastig tegemoet vlogen; maar aanvankelijk sloeg hij er niet veel acht op, daar hij al zijn aandacht wijdde aan het zoeken naar een geschikte landingsplaats en aan het geheim van dit hemelhooge meer. Doch enkele minuten later kon hij de naderende vogels, die hem met de meest onmiskembare teekenen van woede omringden, niet langer buiten beschouwing laten. Voor den eersten keer drong het tot hem door, dat ze wellicht meenden dat hij gekomen was om hun nesten te plunderen. „Moedige rakkers," mompelde hij, „die er over denken den strijd aan te binden met een volwassen vliegmaachine!"

Het volgende oogenblik, toen hij beteren kijk kreeg op de lengte van die wiekende vleugels, op de glanzende, sneeuw-witte, uitgestrekte koppen en halzen, de scherpe en geweldige half geopende snavels, brak het zweet hem aan alle kanten uit. Als een der verdwaasde vogels eens in zijn propeller terecht kwam of bij ongeluk op de machine aanviel en een verbindings- of stuurdraad brak? De gedachte om verpletterd neer te vallen in die hemelhooge eenzaamheid vond hij meer beangstigend dan de kans die hij elken dag met onverschilligheid liep — om op de bekende aarde neer te storten.

Gedurende enkele seconden be kroop MacCreedy de lust om zijn vliegtuig weer hemelwaarts te richten, weg te gaan en op een anderen dag terugte komen met een passagier met een geweer om hem te beschermen. Toen werd hij kwaad en koppig. Hij was gekomen om den top van Bald Face te onderzoeken en hij liet zich daar door een troep vogels niet van af brengen. Hij vloog nu laag genoeg om te kunnen zien, dat het plateau hem een goede landingsplaats bood en dus liet hij den neus van zijn machine scherper dalen om zoo spoedig mogelijk een einde te maken aan de spanning waarin hij verkeerde.

Onmiddellijk vlogen de arenden dichter om hem heen. Hij zag met voldoening, dat zij niet vlak vóór hem durfden te vliegen, alsof zij bang waren, dat die monsterachtige vogel van hem het een of andere vreeselijke wapen kon bezitten in zijn vierkanten snavel. Snel opstijgend, vlogen zij aan beide zijden langs den dalenden eendekker en verzamelden zich toen er boven, telkens neerschietend en krijschend. Door het

geloof van zijn motor heen, hoorde MacCreedy de snerpande schrilheid van hun gekrijsch. Hij begreep, dat ieder oogenblik een hunner genoeg moed kon verzamelen om op de machine, of op zijn hoofd neer te schieten. Hij piekerde erover of zijn leeren kap sterk genoeg zou zijn om den greep van die gekarrelde klauwen te weerstaan, die zich, zooals hij zag, kwaadaardig boven hem openden en sloten. Hij wenschte van harte, dat hij al goed en wel geland was.

Hij was nu laag genoeg gekomen om zijn landingsplaats uit te kiezen. Hij stond juist op het punt zijn motor af te zetten voor de laatste glijvlucht, toen een van de wijfjesarenden, in wanhopigen angst, neerschoot en den rechtervleugel van de machine trof, dicht bij het uiteinde. De wijdegeopende klauwen gingen glad door het linnen en maakten er een groote scheur in; en vóór de vogel zich los kon maken, werd hij zelf gegrepen door een van de sterke metaaldraden die den vleugel verbonden. Het toestel slingerde door zijn worsteling om los te komen, maar het duurde niet lang of zij was weer vrij, maar zóó overstuurd, dat zij een heel eind hulpeloos naar beneden viel vóór zij tot bezinning was gekomen en zich weer kon verheffen. Toen, heelemaal van streek en verslagen, vloog zij naar den kant, zonder den minsten lust om nogmaals een aanval te wagen.

MacCreedy had zijn toestel in horizontalen stand gebracht, om beter een aanval te kunnen weerstaan. Nu lachte hij grimmig en hervatte zijn daling. Bijna op hetzelfde oogenblik bespeurde hij, dat een reusachtige adelaar recht op zijn hoofd aanvloog. Hij boog zijn hoofd — de eenige manier om zijn gezicht te beschermen. De grijpende klauwen drongen diep in zijn schouders. Met een gil richtte hij zich uit zijn gebogen houding op. Zijn aanvaller, die het eerste oogenblik niet in staat was zijn klauwen los te maken uit de ruwe tweed van zijn buis en die achterover geduwd werd door den luchtstroom van de machine, viel neer tusschen de spandraden, waar hij woest fladderde en vocht om vrij te komen.

Wild van pijn en toorn en doodsbenuwd dat de draden zouden knappen en de vleugels losraken, sloot MacCreedy den motor af en gleed snel naar omlaag. De adelaar achter hem had zich los gewerkt en vloog weg, zeer ontmoedigd door dit avontuur. De overgebleven vier vogels bleven vlak boven de snel dalende machine zweven, maar durfden niet aanvallen na de onaangename ervaringen van hun metgezellen.

MacCreedy bereikte den grond met eenigszins grootere snelheid dan waarop hij had gerekend en bevond, dat het vlakke gesteente, waar eeuwen van storm over hadden gewoed, zoo glad was, dat zijn wielen er veel te gemakkelijk over heen gleden. Zoo wachtte hem weer een nieuw gevaar. Kon hij tot stilstand komen voor hij den rand had bereikt? Hij stuurde in wijde bocht langs den kant van den glanzenden plas, trok zijn beenen op om, zoo noodig, uit de machine te kunnen springen en bleef stil staan toen zijn schommelende propeller reeds bijna over de diepte hing. Vlak voor hem gaapte een afgrond van minstens duizend voet. Hij sprong uit de cabine, trok de machine een tiental meters achteruit en slaakte den diepsten zucht van verlichting, dien hij ooit geloosd had sinds hij voor den eersten keer in een vlieg-machine had gezeten.

Daarop greep hij den zwaarsten schroefsleutel uit zijn gereedschapskist en draaide zich woedend om teneinde af te rekenen met zijn kwelgeesten. Doch nu waren de arenden in minder krijgshaftige stemming. Twee hunner hadden al meer dan genoeg gehad en wikten neerslachtig naar hun nesten terug. De anderen schenen te begrijpen, dat nu zijn berijder er uit gestegen was, het monster niet anders was dan een nieuw werktuig der mensch-schepselen, zooals een boot of een kano, zielloos en ongevaarlijk, behalve als zijn gevreesde meester het met leven bezield. Bovendien, nu MacCreedy buiten de machine was, recht op zijn beenen stond, met heerschers-oogen naar ze opkeek en naar ze schreeuwde in die menschelijke klanken, die alle schepselen in de vrije natuur bevreesd maken, leken zij veel meer angst voor hem te koesteren dan tevoren. Hun toorn scheen over te gaan in zenuwachtigen angst en weezin. De gedachte scheen bij ze op te komen, dat de man wellicht toch niet gekomen was ter wille van hun nesten. Hij kwam heelemaal niet in hun nabijheid. Zij krijschten verontwaardigd tegen hem en vlogen verder naar hun horsten om daar over deze vraag na te denken.

MacCreedy zag ze gaan en wierp zijn schroefsleutel weer in de gereedschapskist. Toen onderzocht hij nauwlettend zijn geliefd toestel, om zich ervan te overtuigen, dat het geen

andere schade had opgelopen dan die eene scheur in een der vleugels, die niet groot genoeg was om hem ernstigen last te veroorzaken. Toen liep hij, met plotselinge verrukking, naar het geheimzinnige meer om dit nader te bestudeeren. Hij vond het prachtig mooi in zijn kristallijnen schoonheid; maar, helaas, juist de kristallijnen helderheid ontnam er alle geheimzinnigheid aan. Het was weliswaar diep, maar geenszins onpeilbaar, want hij kon den bodem zien van den eenen rand tot den anderen en over de gansche oppervlakte. Hij troostte zich echter met de gedachte dat het enkele bestaan van dit diepe, volle meer op den top van een granietrots al geheimzinnig genoeg was voor den meest-eischende. Voor zoover hij kon oordeelen naar wat hij over dit onderwerp gelezen had — en dat was heel wat — was die groote, gladde, granieten top van Bald Face, met zijn rotspunt aan één kant en zijn diep, doorschijnend meer in het midden, verschillend van eenigen anderen bergtop ter wereld. Hij was tevreden met zijn onderzoek en gereed om terug te keeren en er van te vertellen.

Maar zoo hij al tevreden was met zijn onderzoek, hij was verre van tevreden over zijn avontuur met de arenden. Hij zag in, dat hij in veel grooter gevaar had verkeerd dan hij aanvankelijk gemeend had; en hij verlangde naar niets minder dan naar een herhaling daarvan. Wat hij vreesde, was, dat het aanzetten van den motor de vrees der groote vogels voor hun nesten weer zou opwekken en dat ze daardoor weer op hem af zouden vliegen. Hij liep om het plateau heen, voorzichtig rondspiedend en ontdekte ten slotte waar de nesten zoowat gelegen waren. Zij waren alle aan den Zuidelijken en Zuid-Oostelijken kant van den top. Hij besloot zoo snel en zooveel mogelijk in rechte lijn te vertrekken in Noord-Westelijke richting; door dit uiterst bescheiden optreden hoopte hij de prikkelbare vogels te overtuigen, dat hij geenszins de bedoeling had in hun huiselijk leven binnen te dringen.

De machine liep een veel te klein eindje uit en raakte pas los van den grond toen ze nog maar een paar el van den rand af was. Het was zóó op het kantje, dat MacCreedy angstig den adem inhield vóór ze de lucht in ging. Het leek een oogenblik alsof hij in den afgrond zou storten. Maar in plaats daarvan steeg hij omhoog en toen hij triomfantelijk over den afgrond zweefde, kwamen de arenden over den rand van het plateau achter hem aan vliegen. Zij zagen, dat hij wegging en dus keerden zij naar hun horsten terug en wenschten er zich geluk mee, dat ze hem verjaagd hadden. Even later, toen hij op een hoogte was gekomen, dat hij hun geen angst meer kon inboezemen, keerde hij om en vloog terug.

Toen de bezorgde toeschouwers in de auto hem weer in het oog kregen, keerden zij om en raceden over het vlakke veld terug naar Prince, met de bedoeling er vóór hem aan te komen en zijn triomf te verkondigen. Maar dat die triomf niet geheel volledig was, bleef te allen tijde een geheim tusschen MacCreedy en de arenden.

Het grootste ondeelbare getal

ONDER ondeelbare getallen verstaat men, zooals men weet, die geheele getallen, die niet door een ander (behalve 1) deelbaar zijn. De volgorde

2-3-5-7-11-13-17-19-23-29-31-enz.

doet zien, dat de verschillen tusschen twee opeenvolgende getallen nu eens grooter, dan weer kleiner zijn en het is niet mogelijk eenige regelmaat daarin te bespeuren. De groote Fransche wiskundige Fermat meende een weg gevonden te hebben deze steeds grooter wordende getallen op te sporen, maar de Duitsche denker Euler toonde aan, dat Fermat zich op een dwaalspoor bevond en ontzenuwde diens redeneering. Zooals een ieder begrijpen zal is het aantal onbegrensd. Heeft men een zeer groot ondeelbaar getal gevonden, dan is het duidelijk, dat er nog grootere bestaan. Alleen welke zijn die en hoe vindt men ze? Waar moet men die zoeken en hoe zien die er uit. En dit is nu juist bij zeer groote getallen niet gemakkelijk te bepalen. Men weet stellig: ze moeten er zijn. Ja, nog sterker, men weet zelfs binnen welke grenzen die merkwaardige cijferreeksen (want dat zijn het geworden) moeten liggen en toch kan men ze voorbij een zekere grens niet meer vinden. Deze grens ligt in het eindige, is bekend en ziet er als volgt uit:

2.305843.009213.693951

en is het grootste bekende ondeelbare getal, dat er anders geschreven uitziet als $2^{61}-1$. S.

RUST TIJDENS DEN ARBEID

ZOMERZORG

DOOR GEERTRUIDA CARELSEN. (Slot)

EEN aardig, landelijk familietafereeltje. De boer met twee jongens is aan den roggeoogst. Een groot stuk bouwland. Op den achtergrond wat boomen, in hun volste donkergroen. Een deel van het gemaaide korn staat reeds gebonden tot schoven, schuins tegen elkaar opgezet, met die sierlijke doelmatigheid, door landbouw-intuïtie en ervaring uitgevonden en, de ééne eeuw na de andere, door het ééne geslacht aan het volgende overgeleverd. 's Morgens vroeg reeds zijn zij op den arbeid uitgetogen. Aan „Zmertijd” storen zij zich niet. Hun dorpje is een dergene, waarvan de torenklok in 't voorjaar nooit verzet wordt; het hindert niet in het verkeer der plaatselijke maatschappij, er loopt immers geen spoorlijn langs. Maar thans hebben ze eenige minuten verpozing. Moeder de vrouw is in haar Veluwsche boerinnenkleding uit de nabijgelegen woning gekomen. Een welkome verschijning voor haar manvolk, niet alleen om haar zelve, maar ook om het keteltje met koffie dat zij meebrengt; een verkwikkende dronk, zoo samengekookt met melk. Grappig, dat dit Arabische product in de noordelijke helft van Europa zulk een geliefde volksdrank is geworden, zij het dan vermengd met inlandsche ingrediënten: cichorei, gebrande gerst, enz.)! ☞ Lang mag er niet stilgezeten worden. Er is ernst bij het werk. Het geldt den oogst der rogge. En „rogge” is gelijkloidend met brood voor de plattelands-bewoners dezer streken: hun kostelijke „mik” en „stoet”; en, langs den omweg van het niet minder kostelijke zwarte roggebrood, ook in groote steden. Sinds hoe lang brood hier het nationale voedsel bij uitnemendheid is, blijkt wel uit den klank en de beteekenis die dat woord in onze taal heeft. Alleen reeds op zich zelf beteekent het in nauweren zin „eten”, in ruimeren zin: levensonderhoud. Wij zijn onbewust opgegroeid bij de begrippen: „broodnoodig”, „zijn brood verdienen”, „zoete

broodjes bakken”, „zich zijn kaas niet van zijn brood laten nemen, „iemand aan een stuk brood helpen”. Te midden van de nog te veld staande rogge speelt zich nu het laatste tafereel af van de revue, die daar dan den heelen zomer is vertoond. Allerhande planten en dieren hebben tusschen de omhoogstrevende stengels weken lang gastvrijheid genoten, en elk zijn eigen leventje geleid. Al dat wilde gedoe: klokjes, winden, leeuwebekken en bolderiken, oogentroost en riddersporen, kamille, centauriën en klaprozen is natuurlijk met mekaar „onkruid”; en de eigenaar van het terrein ziet het liever niet in te groote massa. Maar hoe pittig steekt het rood van de klaprozen af tegen het rossig-bruin der halmen! En de blauwe centaurie (*Centaurea cyanus*), is dat niet de koornbloem bij uitnemendheid? „Roggebloem” heet zij in sommige gedeelten van ons land. Voor menigeen, die er zonder veel nadenken langs loopt, zijn deze bloemen van het roggeveld de bloemen van de rogge zelf. Draagt dan de rogge zelf nog eigen bloemen? Maar wat beduiden anders die gele stuifmeelknopjes, die, kort voordat de graankorrels zich vormen, aan fijne draadjes uit de aren hangen en hun „meel” op onze vingers strooien als wij toevallig met de hand er over heen strijken? . . . Och, 't is nog nauwelijks een paar eeuwen geleden dat de voornaamste representanten der botanische wetenschap er het rechte niet van wisten. Rembertus Dodoneus, met zijn nauwkeurige opmerkingsgave, zag die kleine voorwerpjes wel, maar hij wist er geen weg mee . . . En als wij hier en daar een blik slaan in dat golvend halmenbosch, wat een drom van kleine torren, kevers, vliegen, wespen beweegt zich daartusschen. De krekeltjes, die ons op warme avonden vermaakt hebben door hun eigenaardige muziekprestaties (geen gezang, maar veeleer gymnastisch gezaag), zij doen niet heel veel kwaad. Althans niet zooveel als hun

forschere neven, de sprinkhanen. Sprinkhanenplagen zijn gebeurtenissen van historische beteekenis. Het ergst zijn de veldmuizen, als zij in groote drommen komen aanzetten en stuk voor stuk de halmen omlaag trekken, om de aar te bemachtigen. Dan treden de vogels op als veldpolitie; zangvogels brengen hun jongen groot met kruipende en vliegende insecten; op muizen loeren sperwers en buizerds. En de al te groote vermenigvuldiging van hazen neemt de jagende mensch voor zijn rekening. ☼ Intusschen moet er haast gemaakt worden met het binnenhalen van den oogst. Want er dreigt onweer. Boeren en schaapherders zijn in den regel goede weerkundigen. Zij hechten weinig aan den barometer, of aan weerberichten in dagbladen, maar voorspellen de opkomende buien lang eer de stedeling ze vermoedt. Een tourist maakte eens een praatje met een herder en deze raadde hem, zoo spoedig mogelijk naar zijn hotel te gaan, als hij niet door een onweersbui overvallen wou worden. De wandelaar verbaasde zich over dit denkbeeld, omdat op dat oogenblik geen wolkje aan den hemel was en de lucht heelemaal niet „drukkend” of „broeierig”. Toch volgde hij het advies van den ongeschoolden meteoroloog en dankte dezen in gedachten, toen een paar uur later de windvlaag opzette, die gewoonlijk aan bliksem en donder voorafgaat. Toen hij op een volgende wandeling den buitenman weer bij diens kudde aantrof, kon hij niet laten eens te informeren, waaraan deze zijn profetiën ontleende. Aan eigen voorgevoel? „Och neen, aan mijn ram”, was het antwoord; „als die met zijn kop van den wind af gaat staan, dan weet ik zeker dat er onweer komt”. ☼ De schoven worden op een ouderwetschen wagen geladen, waarvoor twee paarden zijn gespannen, die straks den kolossus zullen moeten trekken. Als de laatste schoven van het veld zijn, verschijnt weldra de ploeg weer op hun plaats. In het vorige nummer (op blz. 420) was er reeds gemest en geploegd en wordt nu geëgd voor een nieuw zaaisel. Weer van rogge? Waarschijnlijk niet. Tot de vroegst-erkende wetten van wat men wetenschappelijk landbouw kan noemen, behoort het begrip van „wisselbouw”. Waar graan gestaan heeft, moet in een volgend seizoen iets anders gekweekt worden, b.v. peulvruchten of rapen. — Inmiddels is de wagen volgeladen en wordt, onder de kronen van mooi opgaand hout door, naar de schuur gebracht, waar de rogge bij tijd en wijle gedorscht zal worden. ☼ Gedurende den heelen zomer zijn er aardappelen gepoot en weer gerooid, en de oogst is van bijna evenveel belang als de hooi- en de koorn-oogst. „Pommes de Terre” noemen de Franschen die onderaardsche knollen, en wij, naar hun voorbeeld, „aardappelen”. Nu weet zelfs de minst ontwikkelde wel, dat dit niets meer dan een naam is. Maar het heeft lang geduurd eer, men daaromtrent, zoo niet met schande, dan toch wel met schade, op de hoogte was gekomen. Wie had het ooit gedacht, toen dit uit Zuid-Amerika afkomstige product naar Europa werd verscheept, dat de cultuur daarvan bij onze naasten burens en bij ons zulk een ontzaglijke vlucht zou nemen? Wat hebben de eerste pogingen om er belangstelling voor te wekken een tegenstand gevonden! Wat is het

DE HAVER MOET VÓÓR DE BUI BINNEN ZIJN!

een getob geweest, eer men er achter was, welk deel van deze mooie plant het eetbare is! De vruchten toch bleken vergiftig te zijn, evenals die van de haar zeer verwante „nachtschaden”. Eerst sinds men de bruine knollen had ontdekt, die, aan hare wortels groeien, heeft men respect voor haar gekregen. Deze knollen begonnen in den smaak te vallen; men kweekte ze in massa; er ontstonden varieteiten. En thans zijn zij een der voornaamste voedselgewassen. — Een mooie plant, is en blijft het, onze *Salánium tuberósum*: rechtopstaand op haar stevigen stengel met haar sierlijk verdeeld, sappiggroen blad en wanneer zij tot bloei komt, frissche, stervormige, witte of zachtpaarse bloemen. Wie haar in bloei te veld ziet staan zou haast lust krijgen haar in den siertuin te halen, als het niet „zoo'n gemeene”, zegge algemeene, alledaagsche, gewone aardappelplant was! De hedendaagsche maatschappij kan haar niet meer ontberen. Welk een ramp is het, als zich ergens de gevreesde aardappelziekte vertoont! Als het loof vóór den tijd zwart wordt en een geur verspreidt die aan vergiftige familieleden denken doet, dan haast men zich, te onderzoeken, hoe het

VAN HET VELD NAAR HUIS

met de knollen staat. — Hier te lande hebben wij ze, in puike qualiteit. Dit ondervinden wij op reis, b.v. in Noorwegen waar menig Nederlander als tourist, graag bij de kostelijke visch ook even kostelijke aardappelen voorgediend zou zien, en ten slotte grof, grauw brood verkiest boven de pappige, kleverige knollen, en Nederlandsche huisvrouwen discuteeren over het vraagstuk: of de oneetbaarheid daarvan zou liggen aan de soort, dan wel aan de manier van koken. — Gemalen is de aardappel een „manusje-van-alles”. Gij denkt arrowroot of sago te eten; misschien zijn die werkelijk afkomstig van tropische palmen, maar veel waarschijnlijker uit aardappelmeel gefabriceerd. Ook stijfsel wordt ervan gemaakt. En brandewijn; maar die is nu juist niet te recommandeeren. Een gezellig groepje zit hier eventjes te schafte naast een respectabelen hoop gerooide aardappelen. De gezichten staan vrolijk. Welja, waarom niet?

Men is jong en gezond. Het is mooi weer en men heeft werk bij de aardappelcampagne. — Als ten slotte de dagen gaan korten, en de kronen der loofboomen doorzichtiger worden, dan is het ook uit met den aardappeloogst. De zomerzorgen hebben dan een eind; daarna komen die van herfst en winter. Wie het buitenleven kent, weet wel dat daar in elk seizoen heel wat valt te zorgen.

REISHERINNERING

DOOR J. P. BALJÉ

WANNEER buiten de regen tegen de ramen klettert

Wen de wind rond het huis giert, wanneer men onwillekeurig zijn stoel wat dicht bij de warme kachel schuift, . . . dan slaat men nog wel eens een foto-album op, en schept zoo een illusie van zonen zomer. Dan komen weer de herinneringen terug aan de afgeloopen vacantie, en zoo was het, dat me vorigen winter een voorval te binnen schoot, dat misschien de moeite van het neerschrijven waard is.

☞ We waren in Keulen en aangezien we de stad reeds kenden, stapten wij 's morgens tegen negen uur op één van de bekende gele Kraftpostwagen af, die volgens de aankondiging een „Grosse Burgenfahrt” door den Eifel zou houden, welke den heelen dag zou duren, en voor tien Mark per persoon verzekerden wij ons van een gezellig zitje. Prompt

om negen uur werd bij het hoofdpostkantoor gestart, en er waren zoo ongeveer vijftien passagiers. Het ging eerst dwars door Keulen, doch toen we nauwelijks vijf minuten gereden hadden, gebeurde er iets, dat onze verwondering wekte. Een oud moedertje wenkte heftig naar den chauffeur, die onwillekeurig stopte. ☞ Met een hoog stemmetje vroeg zij, of er nog een plaatsje voor haar was — de wagen kon nog wel twintig passagiers bergen — en na een kort gesprek met den chauffeur, stapte ze in, zichtbaar voldaan. Haar rimpelig gezichtje stond zonnig, en haar een beetje ingevallen mondje mummelde nog even een paar tevreden woordjes. ☞ In snelle

ZOMERZORG. SCHAFTUUR DER AARDAPPELROOIERS

vaart verlieten we Keulen, en daar het eerste gedeelte van den tocht niets belangwekkends opleverde, deed zich het merkwaardige verschijnsel voor, dat we als spoedig heel veel moeite hadden, onze oogen open te houden. Doch toen we eindelijk Düren voorbij waren en op Ni-

deggen aanreden, wijzigde zich het landschapsbeeld volkomen. De eerste heuvels kwamen in het zicht en onze slaperigheid was totaal verdwenen. ☞ Vooral het oude moedertje bleek een zeer enthousiast bewonderaarster van het natuurschoon, en haar mondje stond geen oogenblik meer stil. Nideggen, waar we even pauseerden, vond ze „wonderbaar”, en de chauffeur was niet zoo goed, of hij moest talloze vragen van haar beantwoorden. Wat hij, vriendelijk lachend, deed. ☞ Van Nideggen reden we naar Monschau, en in dit pittoreske dorpje hielden we twee uur middagpauze. Nadat het oude menschje den chauffeur gevraagd had, waar we het best lunchen konden — het adres knoopten we in onze ooren — ging ieder zijns wegs. We

dwaalden in het prachtige dorpje rond, waar alles even oud en schilderachtig was, ontdekten ieder oogenblik weer nieuwe, mooie plekjes, en genoten tenslotte op het terras van het opgegeven hotelletje van onze lunch. Ook het oudje zat daar, en prees luidruchtig de schoonheid van de omgeving tegenover een paar andere touristen. ☞ Het was waar, een idyllischer plekje was nauwelijks denkbaar. Van

HET ROOIEN VAN LATE AARDAPPELEN

het schaduwrijke terras hadden we een aardig gezicht op het pittoreske riviervakje de Rur, dat zich grillig door het dorpje slingerde, en hier en daar nauwelijks een decimeter diep was. En toen eindelijk de middagpauze beëindigd was, moesten we ons met geweld van den boeienden aanblik losrukken. ☞ In de touringcar bleef het oudje het hoogste woord voeren. Iedereen

had schik in het levenslustige vrouwtje, dat niet ophield den chauffeur steeds maar weer bijzonderheden te vragen, welke deze met engelengeduld gaf. De prettige sfeer, welke het moedertje wist te scheppen, werkte op ons allen in. Ook onze tongen kwamen los en de chauffeur werd links en rechts met vragen bestormd. ☼ Dwars door de bergen, steeds stijgend, ging het nu naar de Urftalsperre, Duitschland's

grootste stuwwerk. ☼ Docht tot aan de Sperre kon de wagen ons niet brengen. Dwars door een bosch moesten we anderhalve kilometer dalen — en dus later weer stijgen — en dat was het oudje toch wat te erg. Ze zou dan maar in de auto blijven, zei ze met een spijtig lachje, en toen we een paar uur later terugkwamen, zat ze nog op haar zelfde plaatsje en begroette ons allen met haar vriendelijk lachje, dat het gezichtje één en al plooi deed lijken. ☼ De paar uur gedwongen zwijgen waren haar blijkbaar erg zwaar gevallen, want ze haalde haar schade in. Ze had van den chauffeur gehoord, dat we nu nog het mooiste

gedeelte van den tocht kregen, want dat we via Klooster Mariawald en Heimbach naar Keulen zouden terugkeren. We hoorden haar met een geamuseerden glimlach aan, en in stilte vroeg ik me af, hoe vaak ze het geduld van onzen gids nog op de proef zou stellen. 's Mans oren moesten wel haast tuiten! ☼ Bij het Klooster Mariawald, bewoond door monniken van de Trappisten-Orde, hielden we nog even halt. Er was gelegenheid in de Erfrischungsräume een en ander te gebruiken: producten van eigen arbeid der monniken. En ook hier zorgde het oudje weer voor de note gaie. Met den baardigen monnik, in zijn havelooze, door een om de lendenen fegord stuk touw bijeen gehouden

pij, maakte ze zelfs grapjes, en het gelukte haar zoo-
waar, hem een glimlach te ontlokken. Werkelijk, het opgewekte moedertje wist ieders hart te stelen, en met weergaloos gemak wist ze van den chauffeur diverse bijzonderheden omtrent het klooster en zijn bewoners te weten te komen, welke ons allen interesseerden. ☼ Nevel benam ons het gezicht op Heimbach, maar dat kon het buitengewoon slagen van den

tocht niet meer in den weg staan. Geen oogenblik hadden wij ons dien dag verveld — het eerste uur dan uitgezonderd — en allen waren we het oudje dankbaar voor haar gezelschap. ☼ Zijzelf was uitbundig in haar lof jegens den chauffeur. Toen we het eindpunt hadden bereikt, was ze de eerste, die den wagen verliet, en wéér was zij onze tolk. ☼ „We danken je

allemaal voor je uitstekende diensten”, zei ze hartelijk, „Bist ein feiner Kerl. Drei Mark haste wohl verdient!!” ☼ En ze duwde hem drie blinkende één-mark-stukken in de hand. ☼ Het vrouwtje had gelijk. Een dergelijken bereidwilligen gids treft men zelden aan, en er was dan ook niemand van ons, die voor het oudje onder wilde doen in het beloonen van zijn goede diensten. ☼ Het was ongeveer een half uurtje later

en we slenterden nog wat door de stad, toen mijn vrouw plots mijn arm greep. Verwonderd keek ik haar aan. ☼ „Kijk eens”, zei ze verbaasd, „daar vóór ons!” ☼ Ik keek en was even verbaasd als zij. Tien meter voor ons liep het oude moedertje, dat de Grosse-Burgenfahrt had meegemaakt.... aan den arm van den chauffeur!! ☼ Onwillekeurig versnelden wij onzen pas, en toen we hen hadden ingehaald, groetten we opgewekt. ☼ Ik zag, dat beiden merkbaar schrokken. Even bleven zij stilstaan, ons verlegen aanziend. Het oudje herstelde zich het eerst, en ditmaal was er iets melancholiek in haar lachje. ☼ „Hebt U het al

begrepen?” vroeg ze. „Ja, hij is mijn zoon! Het is een slechte tijd, meneer, en zoo nu en dan gaat zijn oude moeder eens mee op een tocht. Er moet een gangmaker zijn, dan valt het Trinkgeld nog wel eens mee! Ik hoop, dat U ons niet zult...”. ☼ Toen wij lachend het hoofd schudden, keek ze opgelucht, en met een dankbaar „Guten Tag, die Herrschaften”, stapte ze kittig verder, het oude moedertje, aan den arm van den „geduldigen” chauffeur....

Tusschen Regge en Vecht

VIER, volle, lange zomerdagen van onze vakantie hebben

we gezworven door het mooie Overijsselsche land tusschen Regge en Vecht, het land van rimpellooze vennetjes en meertjes in de dennebosschen, breede, mulle zandpaden over de hei, groene, golvende roggevelden, oude boerenhoeven schuilend onder het groote rieten dak en vochtig weiland met nog ongemaaid gras. Groot is de verscheidenheid van vormen in dit landschap, maar het mooist, en wat ons, men-

LANDWEG BIJ OMMEN

schen uit de droge duinstreek, misschien het meest treft, is wel de groote vochtigheid in dit gebied. Telkens stuiten we op moerassige plekjes en zelfs in deze droge zomermaand, nu de boeren klagen, dat de rogge niet wil groeien en de aardappels op de kleine akkertjes om hun boerderij „het niet doen”, vinden we in de slootjes langs den

boschrand hier en daar nog water. In het nog ongeschonden weiland kleuren de rafelige bloemkelken van de koekoeksbloem fel rose tusschen het hoge bloeiende gras. en de witte, donzige watjes van het wollegras, wuivend in den wind, verraden, dat er nog moerassiger plekken in het weiland zijn. In de smalle greppels langs de breede, mulle karrespoorpaden, waar het zand tot poeder is verdroogd en waar kevers en graafwespen loeren op hun prooi, spreiden zich parelend de roode rozetjes van den zonedauw, een plant, die alleen op veenachtigen bodem kan groeien. Het is een van onze weinige vleeschetende planten, die naast het weinige voedsel, dat ze met behulp van een slecht ontwikkeld wortelstelsel uit den bodem haalt, aangewezen is op insecten en spinnetjes, die in de blaadjes met de straalsgewijs uitstaande haakjes worden gevangen. Sommige van die roode, ronde bladshoteltjes staan lokkend open en de knopjes van de roode speldjes glinsteren in den zon. Andere schijnen in elkaar gekrompen en klemmen hun prooi tusschen de nu naar binnen gebogen kleurige draadjes. In de schitterende druppels wordt een vocht afgescheiden, dat de insecten gedeeltelijk verteert en als na een paar uur het bladkommetje zich weer openvouwt is het holle vliegenkarkasje overgebleven. Bloeien doet het aardige plantje pas in Juli. Dan schiet er uit het roode rozetje een lang, gelig stengeltje omhoog met een fijn, teer trosje van kleine, witte bloemen. ☒ Tusschen deze vliegenvangers is de bodem besterd met jonge plantjes van het haarmos, dat hier en daar in dichte plakken den grond dekt. Er gloeit, uit de verte gezien een diep-oranje kleur in die fluweelige moskussens, die van dichtbij bekeken, zijn vastheid verliest en in kleine brokjes uiteen schijnt te vallen. Het zijn de fel oranje kapselsteelen, bedekt met een harig mutsje en de rossige „roosjes”, de mannelijke mosbloemen, die samengevoegd als pointillé, roestroode glanzen werpen in de nog vale hei. Tusschen de stroo harde bloembiespollen staat er ook het kartelblad, de rose bloemen half verborgen in de wijde opgeblazen kelk. ☒ Bijna overal vinden we deze frissche, sappige planten van het veen als een rijke vegetatie langs de kale dennenaanplantingen. Maar langs de doode rivierarmen van de Vecht is de plantengroei nog weelderiger. Groote, gele irissen pronken in gouden pracht tegen het purper van de wateraardbei met zijn mooi vijfvingerig blad. Op het water drijven als heel lichtviolet te kaarsjes de bijna uitgebloeide bloemen van de waterviolier.

TUSSCHEN REGGE EN VECHT. MOS-„BLOEI”

Munt, wederik en waterscheerling staan op openspringen en de steile oevers zijn volgegroeid met grijsgroen levermos, glinsterend van vocht, vol kapsels en broedknoppen. Het is hier een dorado voor een plantenliefhebber. En nog mooier wordt het in Juli, als de echte zomerplanten gaan bloeien, als de zwanebloem zijn rose bloemschermen uitvouwt en de paarse trossen van de moeraslathyrus zich ranken door het riet. ☒ Mooi is bovenal zoo'n weelderig plekje midden in het donkere dennebosch, waar tusschen de rossig beschubde stammen niets groeit, dan een verdwaalde paddestoel, wat sprieterig gras, en waar krakerig rendiermos bodem en takken bedekt. Rimpelloos ligt het ven, omzoomd door een kraag van even buigend riet en op het ondoorgrondelijk donker water drijven als schalen van zuiver albast de groote, blanke bloemen van de waterlelie tusschen de gouden knoppen van den plomp. In den morgen schijnt een gezeefd licht alles nog te verinnigen en in den neveligen avondschemer komen de reën hier drinken. Een onbegaanbare oever van veenbes en veenmos omzoomt het meer. In het lichtgroen glanzend mos liggen de fijne, rose veenbes-sterren als weggedoken, maar onbereikbaar voor onze plukkende handen, want reeds bij den tweeden stap sijpelt het water in onze schoenen. ☒ Schijnbaar onveranderlijk ligt het meer, midden in het sombere dennebosch,

maar ieder jaar groeien de drijftillen in het water en de planten langs den oever wat meer uit, tot dat tenslotte in de toekomst het ven gaat verlanden en de eene plantengeneratie na de andere plaats maakt voor het alles overgroeende en verstikkende veenmos. Dat is over jaren het einde van het eens zoo schilderachtige ven. ☒ Maar het zijn niet alleen deze vochtige plekjes, meertjes, rivierbochten en moerassige weitjes, die ons telkens weer in verrukking brengen. Daar zijn ook de mooie oude boerderijen, midden in het geurige rogge-land. De meesten hebben nog het Halletype, dat in Zuid-Drente zoo veel voorkomt en van Saksischen oorsprong is. ☒ Steeds is de hoofdingang aan de smalle zijde, soms ver teruggebouwd, zoodat een soort overdekt portaal ontstaat. Het achterste gedeelte, waarin het woonvertrek ligt, is meestal van den weg afgekeerd, evenals het kleine tuintje. Aan den kant van den weg ligt het erf

TUSSCHEN REGGE EN VECHT. STUIFZAND VLAK NAAST HET VOCHTIGE LAND

TUSSEHEN REGGE EN VECHT. SLOOTRANDJE MET WATERMUNT

met al zijn bedrijvigheid van wagens, maaimachines, paarden en rondscharrelende kippen of stil en verlaten. ☒ Prachtig vormen de groote rieten daken met hun verweerde, ineenvloeiende, bronsgroene tinten en soms rafelend overhangend, een eenheid in het landschap, de eikenboschjes, plekjes hei en korenland. Soms plekt er een groot wit vierkant in het bemoste dak, zakelijk versteld door den rietdekker. Maar het is een zakelijkheid die zeer natuurlijk aandoet en geen stoornis verwekt. ☒ Meestal liggen de boerderijen in kleine complexen samengedrongen, dikwijls zonder orde of regelmaat en een warnet van breede zandpaden verbindt de eene hoeve met de andere. Groote vlierstruiken vol roomig witte tuilen leunen tegen de oude schuren, die simpel en eenvoudig, van het allergrofste materiaal zijn gebouwd. De naden tusschen de grove planken kieren wijd, de deuren hangen scheef en het vlechtwerk van stroo, waaruit het bovendeel der wanden bestaat, begint te rafelen. Wat gereedschap staat er tegen het huis, een bijl, een paar planken, een hark en op het erf ligt een roestige eg. ☒ Manvolk is er niet te zien. De maaitijd, die hier blijkbaar later aanvangt dan in Holland, gaat beginnen en de vrouwen blijven als hun hulp in het hooiland nog niet noodig is, in huis. ☒ Alleen op bepaalde dagen, als het in de grootere dorpen marktdag is, komen wij ze van alle kanten tegen. Dan gaan zij hun eieren in de groote tweekleppige hengselmanden naar de markt brengen en inkoopen doen in de manufacturenwinkels, waar de goede klanten heel dorps getraceerd worden op een kopje koffie. Velen dragen nog het mooie boerinnenkostuum: het zwarte jak met den wijden rimpelrok, die tot op de enkels valt. Vol karakter is dit stemmige zwart en waar hier en daar kunstzij en modesnufjes de oude kleding hebben verdrongen, detoneeren de boerinnen jammerlijk in hun eigen omgeving. ☒ Behalve deze vrouwen, die op

hun manier uit winkelen gaan, een enkele boer met paard en kar, ontmoeten we op onze tochten geen menschen. Stil is het overal, op de heide, langs het koren, in het dennebosch. Alleen in het weiland begint nu de drukte en de doening van den maaitijd. ☒ Zóó stil en ongerept is het landschap hier nog, dat er overal, zelfs tot vlak bij de hoeven, reeën rondzwerfen. Op een neveligen morgen, met lage wolkenluchten en net genoeg wind om het droog te houden, is het echt reeënweer en we trekken er op uit om door het bosch en later door de weilanden naar Den Ham te loopen. Aan het eind van een der lange rechte brandgangen, die door het donkere dennebosch loopen, zien wij een bruinrood figuurtje rustig knabbelend aan de taaie graspolletjes. Wij hebben den wind in ons gezicht als we het voorzichtig loopend trachten te naderen. Af en toe knapt er onder onze voeten een doode tak, dan heft het dier zijn kop en de groote bruine reeënogen kijken in onze richting. Tot heel dicht bij kunnen we hem naderen, maar juist als wij hem beurt om beurt „in den kijker” willen nemen, springt hij bijna huppelend in de donkerte van het bosch en verdwijnt voor goed. Maar tegen den middag, als we uit het bosch komen en dwars door de vochtige weilanden, omsingeld door eikenhakhout, verder loopen, krijgen we hen op enkele meters afstand te zien. Onverwachts staan mensch en dier tegenover elkaar. Roerloos de roodbruine lijven, en de kleine koppen met de vochtig glanzende oogen staan de dieren, tot ze plotseling met een paar sprongen in de eikenboschjes verdwijnen. Maar de strooken struikgewas, die hier langs den rand van het weiland loopen, zijn maar heel smal en als we hen opjagen kunnen wij de reeën nog een tijd lang door de open wei zien rennen; dan verdwijnen ze in de rogge. ☒ Tegen den avond gaat de wind liggen en langzaam begint het te motregen. Als een grijze sluier hangt een damp van fijne regendruppels over het veld, alle kleuren en vormen verdoezelend. Het is de laatste dag, het einde van onzen vacantietocht en rustig blijven we dien

TUSSEHEN REGGE EN VECHT. TUSSEHEN MARIENBERG EN OMMEN

avond in huis. De geur van de rogge waait door het open raam naar binnen en plotseling, door het onbelangrijke geluidje van de Friesche hangklok aan den wand, openbaart zich de ongeschonden rust van het land. En die laatste uren hebben we misschien meer dan op onze zonnige tochten in het open veld, iets van het leven in de natuur begrepen. M. H.

DOOR MEREN OMKRANST

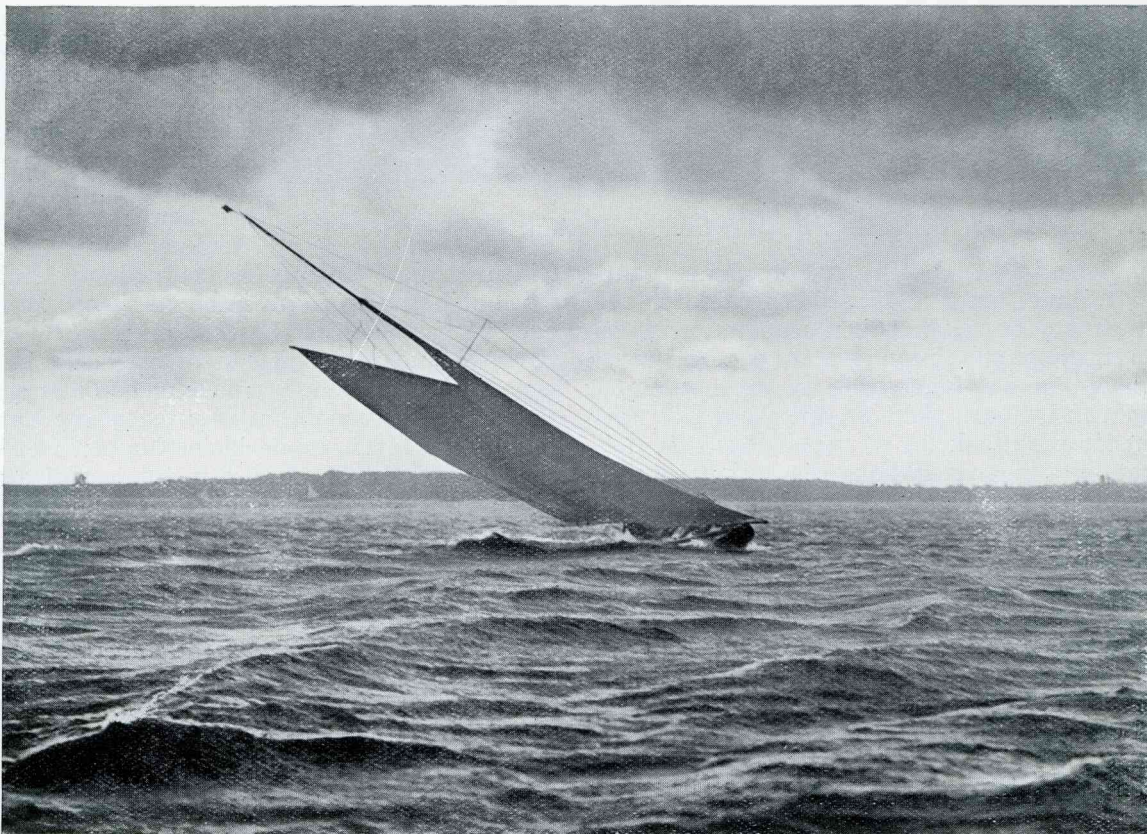
DOOR S. DE BEER

KOMT men, niet in wintertijd, als vreemdeling naar Berlijn, dan wijst reeds Baedeker er op, dat een bezoek aan Wannsee, vereenigd met een boottocht naar Potsdam en 'n bezichtiging van het slot „Sans-souci”, op 't programma dient te staan; maar hoogst zelden denkt men er aan, zich op een mooien dag 't genot te gunnen, ook met eenige der andere, deels groote, rondom Berlijn gelegen meren kennis te maken. ☼ „Met eenige”, want de merenkrans, die Berlijn omgeeft, wijst er ruim honderd aan. ☼ Voegt men echter hierbij de grootere en kleinere rivieren, dan wordt dit aantal, zooals onlangs iemand ontdekte, niet minder dan driehonderd. ☼ Daar deze meren een vrijwel eender type vertoonen, staat men bij een tocht vrij in zijn keuze, en, werkt het weer mee, dan biedt zoo'n dag een heerlijk frisch genot. ☼ Mijn keus viel op 'n tocht per motorboot, met de „Stienitz-See” als einddoel, vooral óók, omdat men dan met een flink eind van de Spree kennis maakt. Ten opzichte van deze rivier weet ik niet, of

't anderen landgenooten in hun schooltijd gegaan is als mij: In den atlas ziet men de Spree slechts met korten loop aangegeven, en zoo had ik het idee, dat deze rivier niet van groote beteekenis was. ☼ Wél viel de Spree al bij mijn eerste bezoek aan Berlijn — ik heb toen niet anders dan met de oude stad, Charlottenburg en bovengenoemde „Wannsee”, kennis gemaakt — mij dadelijk als niet zóó onbeduidend op, en trof mij het aantal bruggen met groote spanning; maar toch ook toen was de indruk niet te vergelijken met wat — ook al heeft elke stroom zijn absoluut eigen karakter en eigen schoonheid — Rijn, Elbe, Maas en Theems mij geboden hadden, tot . . . ☼ Tòt ik dien boottocht naar Stienitz ondernam, die, als men plaats neemt op een der gereedliggende motorbooten, den ganschen dag vergt. ☼ Na eerst één der vele verbindingskanalen met de Spree te zijn opgevaren, komt men door een sluis in de Spree zelve. En toen, toen deed zich een geheel ander beeld voor. De Spree heeft daar een breedte, die zelfs voor die van de Theems bij Parliament-house niet onderdoet. En dit blijft zoo, tot men, de rivier verlatend, in de flink groote en bij ietwat wind reeds niet ongevaarlijke „Müggelsee” komt, waar doorheen de Spree, zich met het meerwater vermengend, haar loop voortzet, daarna door de niet zoo grootsche „Langensee” vloeit, om tenslotte als de veel onbeduidender „Müggelspree” weer voor den dag te komen. ☼ Doch nu zij vóór alles op een eigenaardigheid van den Duitschen volksaard gewezen, waarin deze sterk verschilt van den onze. Ik bedoel den hartstocht van den

„kleinen man” voor het water. ☼ Wij voeren, zooals gezegd, eerst over 'n vrij breed kanaal, waarlangs, voor verreweg het grootste deel, nù - helaas- stilliggende fabrieken. ☼ Aan beide oevers, dicht bijeen, onder geboomte, banken. Deze zijn nù geheel bezet door werkloozen, die nu óók het heir van zwemmers daar in dat kanaalwater vormen. Letterlijk langs héél dien verren waterweg waren op elke 50 à 80 Meter z.g.n. „vrije baden”, waar door het stedelijk bestuur verlof tot zwemmen is gegeven. ☼ Ook aan de Spreeoever: zwemmers, overal zwemmers. Oude en jonge, mannen en vrouwen, de meesten uit de volksklasse. Maar óók de verderop wonende landelijke bevolking vermaakt zich daar in 't „koele nat”. ☼ Deze — ik mag wel eenigszins het woord „boeren” gebruiken — bleken niet minder hartstocht voor de zwemsport te voelen dan de fabrieksarbeiders en -arbeidsters; 't krioelde daar letterlijk overal van zwemmers, óók van hen, die niet tot bovengenoemde volksklassen behooren. Ja, toen wij op den terugtocht — 't was zoo goed als geheel donker — op de Spree terugvoeren, kwamen er nog héél wat hoofden uit het water opduiken. ☼ Zeker, er zijn hier en daar ook zweminrichtingen, doch weinigen

verkiezen het ploeteren in een afgepaste ruimte, als, dank zij 't juiste inzicht van de Berlijnsche vroede mannen, het groote meer of 't breede water je mag opnemen. ☼ Dat juist deze bewoners en bewerkers van 't land zulk een zwemhartstocht toonden, dat viel mij, Hollandsche, bijzonder op. ☼ Wat mij óók op dezen boottocht trof, dat was de machtige ontwikkeling der boomen. ☼ Dicht aaneen gerijd, een

FIKSCHÉ BRIES OP DEN MÜGGELSEE BIJ BERLIJN

ondoordringbaren muur gelijk, ziet men, waar de oevers wat heuvelachtig zijn, bosschen van enkel oergezonde, volle en hooge pijnboomen, wat lager vooral pracht-exemplaren van berken, en vlak bij 't water de daar zoo forsche wilgen. ☼ Wél was mij, tijdens mijn verblijf in een der verre, buitennisige wijken van „Groot-Berlijn” niet alleen de zoo krachtige ontwikkeling, maar ook de groote verscheidenheid in soort, bij de wilde bloemen langs de landpaadjes opgevallen, doch talrijker in soort en frisscher nog was de wilde Flora, die ik op mijn ongeveer twee uur durende wandeling, na ons eindpunt bereikt te hebben, langs het Stienitz-meer en in 't bosch heb mogen verzamelen. ☼ Mij, de grootsteedsche Hollandsche, heeft deze bloemenpracht rondom vèr-Berlijn in verrukking gebracht, en ik meen niet te boud te spreken, als ik beweert, dat 't iederen verren volgeling van Heimans en Thijsse alsdus zal gaan. ☼ Tot slot een klein programma. ☼ Benut werd de aanlegplaats Hallisches Tor om het Landwehr-kanaal door te varen; daarna komt men door een sluis op de Spree en vervolgens op de heerlijk-woelige Müggelsee¹⁾, waar 's avonds dan ook de lichten van miniatuurvuurtorentjes ontstoken worden. Dan komt de Langensee met zijn kalmeren golfslag; vervolgens de reeds genoemde Müggelspree, verder de Däneritssee, de Flakensee, en dan, dan wordt het geduld van de passagiers sterk op de proef

1) Bij geringen wind reeds doet de Müggelsee aan onze Noordzee, bij niet bepaald kalm weer, denken; dit meer — dus werd mij verzekerd — heeft dan ook een vulkanischen bodem, met hier en daar schier onpeilbare kolken.

gesteld, want dan moet, door 'n groote sluis, het water van 't ééne meer eerst op gelijk peil met dat van 't andere gebracht worden, en wat dát beteekent, geeft de hardsteenen muur aan, waar wij, tijden-lang, onze waarnemingen omtrent deze

water-gelijk-making konden doen. En daarbij komt, dat men natuurlijk wacht, tot er meer vaartuigen zijn, welke die sluis moeten passeeren. ☞ Heeft men deze eindelijk achter zich, dan komt men in de „Kalksee”. Waarlijk, dit meer verdient dien naam, ofschoon de kalk niet direct uit 't meer, noch uit den oever, maar uit een eenigszins op een afstand gelegen kalkgebergte daarheen gebracht wordt. ☞ Maar

daár aan den oever is dan toch alles wit en daar liggen tjalken, zoo groot als onze Rijschepen, die òf reeds volgeladen zijn met kalkkubussen, een 25 à 30 centimeters in doorsnee, of nog op bevrachting wachten. ☞ Dat daár de vegetatie niet zoo schitterend is,

spreekt vanzelf. ☞ Na den „Kalksee” komt het laatste der zeven door ons bevaren meren, de „Stienitzsee” dat zowat 't zelfde biedt als de andere meren, behalve dan de merkwaardige „Müggelsee”. Daár kan dan onder lommerde inwendige mensch in 'n direct bij de aanlegplaats te vinden restaurant versterkt worden, ook al zijn op 't bootje verfrischende dranken, en — natuurlijk, dat

gaát nu eenmaal niet anders bij Duitschers — bier en koffie te krijgen. ☞ Om half zes wordt dan weer door dat uit kleine burgers bestaande publiek — de hééle tocht kost Mk. 1.50! — op hoogst ordelijke wijze, zonder een spoor van dringen of mopperen om 'n goede plaats te krijgen, het bootje weer bestegen en gaat 't Berlijnwaarts.

☞ Mijn reisverslag zou niet volledig zijn, als ik niet aanstipte, dat, behalve zwemmers, ook talrijke gieken, kano's en prachtige jachten op de wateren van deze meren een aangename variatie brengen en 't aspect verfraaien. ☞ Ik kan mij de

waarheid van 't mij verzekerde best voorstellen, n.l., dat waar ook zoo vele ooftboomen langs de oevers groeien, die tocht in 't voorjaar nóg aantrekkelijker moet zijn.

Aphorismen

Wij moeten aan ons gevoel stijl en vorm geven.

Voor hen, die gelooven dat zij overwinnen zullen, is alles mogelijk.

Het pleit niet voor den mensch, dat het zoo moeilijk is steeds waar te zijn.

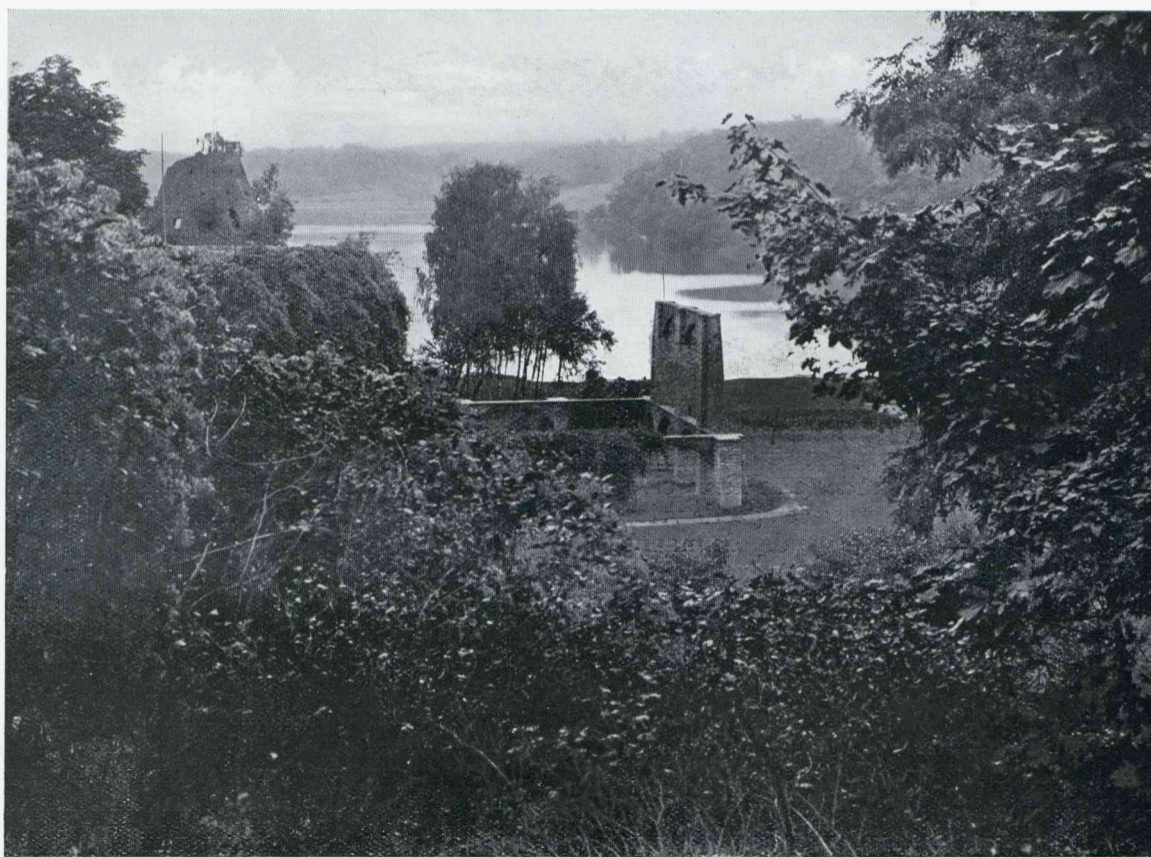
DOOR MEREN OMKRANST. DE KALKSEE

DE DREIGENDE BERG

DOOR WILHELMINE BALTINESTER

DE Imanns behooren tot een sterk oud boerengeslacht. Ze

zijn verhard, eenzaam, vastberaden en zwijgzaam. Hun woord is een woord, hun ja een ja, hun neen een neen. Ze zijn altijd rijk geweest. Meer dan driehonderd jaar geleden kwam een zekere Gundolf Imann uit het Noorden naar deze streek met als eenige have een zak goudgeld. Hij had naar een woonplaats gezocht en men had hem in het dal verscheidene hoeven te koop aangeboden, maar geen enkele was naar zijn

DOOR MEREN OMKRANST. DOORKIJKJE OP DEN KALKSEE

zin geweest. Hij wilde een hoeve op den berg, zóó had hij zich zijn nieuw tehuis gedacht, zóó had hij het vroeger ook gehad! ☞ „Waarom ben je dan niet gebleven waar je was?” werd hem gevraagd en er klonk spot in den toon waarop de menschen dat vroegen. Maar ze zwegen toen ze zijn donkeren blik ontmoetten. Het gerucht liep, dat

een van de Imanns onschuldig in de gevangenis zat en dat alle andere Imanns uit protest tegen deze verkeerde rechtsbeslissing hun land verlaten hadden. Al deze rijke en geziene boeren waren naar een vreemd land getrokken en hoewel men nog getracht had de gemaakte fout te herstellen, hadden ze koppig en vastberaden in hun besluit volhard. Het juiste van de zaak was men echter nooit te weten gekomen. De Imanns zwegen als het graf. ☼ Toen geen enkele hoeve naar den zin van Gundolf was besloot hij er zelf een te bouwen, en hij vond wat hij zocht. Het was een hooggelegen stuk land, overwelfd door een massale, bijna kale rots, wier top grillig tegen den hemel afstak. Nu gingen de menschen zich ermee bemoeien en raadden hem nadrukkelijk af dit stuk land als woonplaats te kiezen. Deze grond was niet geschikt om er een hoeve op te bouwen, het was land waar nog nooit menschen gewoond hadden, want de berg erachter was onrustig en onbetrouwbaar, een sluimerende vulkaan! Sinds vele jaren rommelde en kookte het in zijn binnenste, als eenmaal de uitbarsting kwam, met aardverschuivingen of bergstortingen, dan . . . In het dal bouwde men sinds lang de huizen steeds verder van den berg af. ☼ „Het kan me niet schelen!” moet Gundolf gezegd hebben. „Ik koop dit stuk land toch!” ☼ En men gaf hem het stuk grond, dat zoo groot was, dat de blik het nauwelijks kon overzien. Veel kostte het niet, het was „kwaad land”. Hij haalde vrouw en kind, meiden en knechten en wat hij daarboven bouwde was beter dan al het andere in het dal. ☼ Sinds dien tijd rommelde en kookte het in het binnentse van den berg, alsof hij boos was dat deze man hem durfde trotseeren. Menigmaal hadden de heiligenbeelden aan den wand gebeefd, menigmaal hadden de muren van het sterke huis getrild, doch nooit was er een ongeluk gebeurd en op de Imann-hoeve had ook nooit iemand vrees gevoeld. Een enkele keer huiverde een nieuwe meid of keek een pas-aangenomen knecht wantrouwend in de richting van het dreigende steengevaarte, maar nooit geloofde iemand werkelijk ook maar een oogenblik aan den dreigenden dood, want

de Imanns zelf zaten altijd rustig bij elkaar tijdens die uitbarstingen of deden ongestoord het werk, dat ze te doen hadden. Ze sliepen en aten alsof de dreigende stem hun welvertrouwd was, alsof deze rots geen vijand maar een goede vriend was. Een enkele maal kwam het wel eens voor, dat de mannen even de pijp uit den mond namen en luisterden naar de sombere stem van de ziedende lava in het binnenste der steenmassa's, doch geen enkele sprong op, geen vrouw hilde, geen kind schreide, als de berg zijn stem verhief. ☼ Aan dit alles denkt Karsten Imann, die nu op den berg woont. Hij zit tobend op den drempel van zijn deur, terwijl zijn sombere blik zoekend in het dal tuurt. Zij, die daar woont, heeft mooi dik haar en als ze je aankijkt is in haar oogen iets streelends als van een zachte vrouwenhand. Ze is mooi, haar stem is gelijk aan die van een vogeltje, dat zijn levensgeluk uitzingt, haar lachje zet het hart in vuur en vlam. Hij houdt van haar, van haar zachten tred, van haar bruine haren, van heel haar wezen. Hij heeft het haar niet gezegd, de Imanns zeggen zulke dingen niet, doch zij weet hoe hij over haar denkt. En zij heeft hem gisteren zoo gemakkelijk en gewillig haar mond geboden, haar lippen waarnaar hij dagenlang zoo vurig verlangde . . . Zij heeft hem zijn kussen teruggegeven . . . ☼ Maar toen is er een sluier over dat groote geluk gevallen. Zij wil niet op den berg wonen! Zij is bang voor den dreigenden vulkaan en wil

dat hij een hoeve in het dal koopt. ☼ Ze heeft gevleid, aangedrongen, gesmeekt. Wist ze wel wat ze van hem, een Imann, verlangde? Wist ze, dat de Imanns, als ze eenmaal van iets houden; niets anders meer kunnen beminnen op deze wereld? Zooeven nog dicht bij elkaar, zijn ze plots vreemden geworden. Zijn hart hamert. Moet dit het einde zijn? Nooit zal hij een andere vrouw meer kunnen liefhebben na haar, hij zal eenzaam worden en kinderloos sterven. Dan zal er een dag komen, dat er geen jonge Imann meer op de hoeve den vader opvolgt, dan zal de hoeve aan de gemeente komen . . . Zou hij haar nog eens vragen? Doch tegelijkertijd dat hij deze vraag in zich voelt opkomen, vindt hij het antwoord: ze wil immers niet! Ze haat deze rots, ze haat de groote eenzaamheid hier! ☼ Karsten drukt de handen tegen de borst. Dagen en nachten spoken hem deze gedachten door het hoofd. De vrouw of de hoeve? Haar kussen zijn zoet als honig, haar liefkoozingen zacht, haar blik roes en droom tegelijk. Nacht na nacht loopt Karsten door het huis. Den zevenden nacht

voelt hij, dat hij zou kunnen huilen. Voor het eerst sinds zijn kinderjaren voelt hij tranen opwellen. Hij schaamt zich met harden mannetrots voor deze zwakheid, zijn vuisten ballen zich. Hij opent de deur. De koele duisternis van den nacht komt hem tegemoet. Hij ademt diep en dringt zijn tranen terug. Overal om hem heen in de fluweelzachte duisternis van dezen maanloozen nacht ligt land dat hem toebehoort, *zijn* land! Waarom wil ze niet bij hem komen, als ze toch van hem houdt! Waarom aarzelt ze? *Hij* is hier toch! ☼ Een geluid klinkt in den nacht. Karsten staat bewegeloos te luisteren. In den berg rommelt het. De dreigende stem van den berg is weer ontwaakt. Deze dreigende stem zwelt aan tot een machtig gedonder, de geopende deur achter Karsten knarst in haar hengsels, het hout van den drempel kraakt, de schilderijen aan den wand slingeren in het kaarslicht. In de bediendenkamer wordt het licht aangestoken. De hoeve ontwaakt middenin den nacht, want zóó sterk, zóó dreigend heeft de stem van den berg nog nooit geklonken! ☼ Karstens borst zwelt

EEN DADELBOSSCH MET RIJPE VRUCHTEN IN DE COACHELLA-VALLEI IN ZUID-CALIFORNIE

van trots; dit is zijn hoeve, zijn grond, deze bevende, hechte muren zijn door zijn voorvaderen gebouwd. Hier hebben de Imanns eeuwen gewoond, liefgehad, hier zijn ze in vrede gestorven. — Een razend gedonder, sterker en sterker, stijgt uit den berg op. De knechten komen aanloopen. De aarde beeft onder hun voeten. ☼ „Ga toch slapen”, zegt Karsten, „de berg zal ons niets doen!” ☼ Ze wijzen naar het Oosten, waar de morgen zich schuchter aankondigt uit de duisternis. ☼ „Ga toch naar bed! Jullie hebt nog meer dan een uur den tijd!” ☼ Ze gaan heen. Als de baas zegt dat ze veilig zijn, kunnen ze gaan slapen. Nog steeds staat Karsten op den drempel van zijn huis. In het Oosten stijgt steeds helderder de morgen als een zilveren draad langs den hemel. . . . De zon komt op. De knechten gaan naar de bron om zich te wasschen. De aarde onder hun voeten trilt . . . ☼ Zoo ontwaakt de hoeve en ontwaakt de arbeid op den rug van den sidderenden bergkolos. Niemand voelt angst. Ieder begint met zijn werk. ☼ Nog steeds staat Karsten voor zijn deur. De opgaande zon giet zijn stralen over de hoeve uit, over zijn hoeve, want nu voelt hij het plots heel sterk: *hier* is zijn tehuis hier wil hij blijven. ☼ Door zonlicht overgoten staat Karsten Imann op zijn bevenden grond en heft twee vingers op naar het land voor hem, als in een vurigen eed van trouw . . .